

Laudatio

Cu ani în urmă, Eugen Doga pornea în căutarea muzicii. Căutare? Dar „n-ar fi căutat nimic, dacă n-ar fi găsit deja”, aş spune, parafrazând o minunată zicere a Sfântului Augustin. Într-adevăr, muzica era acolo, în el, şi aştepta doar clipa de graţie a intrării în lume. Şi a intrat, cu putere de destin, prin fanta deschisă Aleşilor şi a mers, a mers, a mers... spre nemargine şi necuprins. „Muzica mă însoţeşte de când mă ştiu – chiar şi numele meu de familie începe, premonitoriu, aproape mistic, cu nota *Do...*”, va spune ceva mai târziu Maestrul.

Eugen Doga a creat un univers sonor străbătut de frumuseţe, armonie, speranţă şi iubire, multă iubire. Într-o lume răvăşită de angoase şi dileme, minată de intoleranţă şi egocentrism, într-o vreme a atomizării stilistice, a experimentului steril şi a negaţiei extremizate, dar şi a relativizării (sau chiar a maculării!) axiologice sub slogan ideologic, Eugen Doga alege calea simplităţii, a sincerităţii şi naturaleţii în exprimarea muzicală, după chipul şi asemănarea copilăriei din care nu a plecat decât pentru a o putea păstra. „Artistul adevărat e cel ce păstrează senzaţiile şi imaginile neprihănite ale copilăriei pure şi le transmite altora prin creaţia sa”, mărturiseşte compozitorul. „De m-aş încumeta să cer ceva Providenţei, aş cere, cu smerenie, să-mi restituie copilăria. Nu vârsta de copil, ci starea de spirit, fermecată, a uluirii de început... pentru a putea descoperi emoţii proaspete, a mă mira de Lumea lui Dumnezeu, pentru a nu mă mai sătura de viaţă.”

Atribuind creatorului de artă calitatea de „descoperitor” şi nu aceea de „inventator” – motiv pentru care este convins că muzica „se scrie”, nu „se compune” –, Eugen Doga ne-a dăruit de-a lungul vieţii comori inestimabile, mişcându-se cu dezinvoltură nativă pe axa complexităţii şi diversităţii genurilor, formelor şi limbajelor muzicale.

Aşadar, „a scris” trei baletе, o simfonie, cantate, lucrări camerale (cvartete de coarde), numeroase piese instrumentale şi vocale, 60 de valsuri, nenumărate lieduri, elegii, balade, romane. A semnat coloana sonoră a peste 200 de filme – *Se caută un paznic, Şatra, Lăutarii, Maria Mirabela, O dramă la vânătoare, Anna Pavlova, Singur în faţa dragostei, Patul lui Procust, Binecuvântaţi femeia, Regina Margot, Căminul celibatarilor, Portretul soţiei pictorului* ş.a.m.d. Valsul din filmul *Dulcea şi tandra mea fiară* (văzut de zeci de milioane de spectatori), declarat drept una dintre capodoperele secolului XX, este inclus în fondul patrimoniului UNESCO. Compoziţia *Sonet* a fost declarată în Japonia „cea mai frumoasă piesă muzicală a anului 1973”. Lucrările pentru violoncel fac parte din repertoriul didactic obligatoriu al şcolilor de muzică din Moldova şi Rusia. În *Colecţia de Aur* a CD-urilor, Eugen Doga apare alături de Paul Mauriat şi Nino Rota. În topul celor mai reuşite 200 de melodii din toate timpurile, enunţat de revista americană *History Rundown*, două piese de Eugen Doga – *Gramofon* din filmul bielarus *În lipsa probelor* şi *Valsul* din *O dramă la vânătoare* – s-au clasat în prima sută, devansând lucrări celebre din repertoriul clasic universal.

Încrezător și vizionar, preocupat mai ales de prezent și viitor, după cum el însuși o mărturisește, Eugen Doga nu ratează însă niciun prilej de confesiune, de incursiune subiectivă în propriul trecut. Dacă îl însoțești în astfel de răgazuri autobiografice vei constata invariabil, racordul cu începuturile, nostalgia nedisimulată după paradisul pierdut al copilăriei și al locului de naștere – satul Mocra din stânga Nistrului.

Așa aflăm despre providențialul Fedot Murga – un lăutar din satul natal, o replică simbolică în timp a „enescianului” Laie Chioru din Livenii Botoșanilor – cel care i-a strecurat în ureche și, mai ales, în suflet primele vibrații ale cosmosului muzical. Apoi, despre Pablo Baccini – alias Pavel Ivanovici Bacinin – primul său profesor de muzică, sau despre un alt distins mentor, în persoana lui Solomon Lobel. Dar ceea ce fascinează în rememorările sale sunt „marile întâlniri” – borne referențiale ale parcursului său profesional, adevărate momente astrale ale devenirii sale artistice: regizorii Gheorghe Vodă (autorul primului film la care a scris muzica), Emil Loteanu, Ion Ungureanu, Ion Popescu-Gopo, poetul Grigore Vieru, dirijorul orchestrei din Sankt Petersburg, Anatoly Badchen și alții.

Arta componistică a lui Eugen Doga a excelat în muzica de film, ceea ce denotă disponibilitatea sa extraordinară în modelarea imaginarului sonor după (pre)determinări semantice, retorice, simbolice dintre cele mai complexe și variate. Consubstanțială discursului cinematografic, muzica de film nu poate rămâne decât prin rabat sau neglijență în stadiu ambiental sau pur decorativ. Pentru regizorul Emil Loteanu coloana sonoră însemna însăși „cardiograma filmului”, devenind chiar o condiție prealabilă începerii lucrului pe platoul de filmare. Emanație directă a tandemului emblematic Doga-Loteanu, acest tip de premeditare „muzicocentristă” (termenul aparține criticului de film Ana Maria Plămădeală) a stat la baza unor capodopere premiate la Festivalul Internațional de Film de la San Sebastian, Spania: *Lăutarii* (Scoica de argint, 1972) și *Șatra* (Scoica de aur, 1976).

Eugen Doga face parte din galeria compozitorilor hărăziți să dăinuie în memoria colectivă fie și printr-o singură creație. Este vorba despre valsul din scena de nuntă a filmului *Dulcea și tandra mea fiară* (1978), ecranizare semnată de Emil Loteanu după nuvela *O dramă la vânătoare* de Anton Cehov. Supranumit „cel mai frumos vals de dragoste al lumii”, „valsul sufletului” sau „valsul-spirală al iubirii”, acest simbol sonor inconfundabil a cucerit mapamondul, ajungând să fie una dintre cele mai cântate melodii din istoria contemporană a muzicii universale. Impactul emoțional al acestei muzici o recomandă chiar și pentru cele mai atipice circumstanțe, cum ar fi, de exemplu, festivitățile de deschidere/închidere oficială a Jocurilor Olimpice de la Moscova (1980) și Soci (2014).

„Spectatorii sunt garanția libertății mele”! Iată o mărturisire cu valențe de *motto* pentru dimensiunea complementară a personalității lui Eugen Doga: viața de concert. Din nou vorbim despre o adevărată expansiune planetară a creatorului și interpretului, care a susținut sute de concerte și recitaluri de

maximă audiență în Austria, Bulgaria, Cehia, China, Cuba, Elveția, Franța, Moldova, Nicaragua, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Statele Unite, Thailanda, Uniunea Sovietică etc.

Performanțele sale componistice și interpretative au fost răsplătite de-a lungul timpului cu unele dintre cele mai importante premii și distincții naționale și internaționale. Astfel, Eugen Doga este *Artist al Poporului URSS*, *Membru al Academiei de Științe a Moldovei*, *Membru al Academiei de Științe Cinematografice și Arte din Rusia*, *Membru al Academiei Europene de Științe și Arte de la Salzburg*. Este, de asemenea, deținătorul a numeroase premii conferite de instituții prestigioase din URSS, Republica Moldova și România. În semn de prețuire și recunoaștere a personalității sale i s-a conferit titlul de *Cetățean de Onoare* al orașului Chișinău din Republica Moldova și al orașelor Craiova și Dumbrăveni din România; o stradă pietonală și o școală de muzică din Chișinău (unde compozitorul și-a început studiile muzicale) îi poartă numele, iar anul 2017 a fost decretat în Republica Moldova ca „Anul Eugen Doga”, în semn de omagiu adus aniversării a 80 de ani a marelui artist.

Dar dincolo de cele trecătoare, efemeride mai mult sau mai puțin strălucitoare, rămâne muzica, marea muzică, descinsă din cea mai bună dintre lumile posibile. „În cântecul lui Doga se poate trăi și visa – spune poetul Grigore Vieru. Trăi din plin și visa spre mai bine. /.../ Cântecul sale deprind ritmul melodios de la murmurul izvorului, de la doinirea pomilor, primăvara, de la căderea frunzelor, toamna, pentru că frunzele la noi cântă chiar și atunci când se desprind de ramuri.”

Ofranda muzicală a lui Eugen Doga ne vindecă de cenușiul cotidian și ne redă frumuseții celei dintâi. În armonii de voci și de strune, creatorul nepereche ni se împărtășește, cu trup și suflet, ținând vie credința înveșnicirii prin muzică. Să fie oare un reflex cosmic emanat de *Planeta nr. 10504* care îi poartă numele? Nu putem afla decât într-un singur fel: ascultându-i încă o dată muzica.

Prof. univ. dr. Gheorghe Duțică